

Európska rada pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku (ďalej len Európska rada),
UEMS- sekcia ORL

Výučbový program pre odbor Otorinolaryngológia a chirurgia hlavy a krku.

Úvod

Vedecká komisia európskej rady pre otorinolaryngológiu vyracovala návrh pre výučbový program v tomto odbore pre krajiny Európy. Tento program slúži ako vodítko pre výučbové centrá, ktoré chcú dodržať európsky štandard výučby stanovený európskou radou pre otorinolaryngológiu.

Výučbový program sa zaoberá týmito témami.

1. Výučbová inštitúcia
2. Vedúci výučbového programu (zodpovedný školiteľ) a ďalší vyučujúci
3. Školenec
4. Obsah školiaceho programu
5. Skúška

Všeobecné ustanovenia

Otorinolaryngológia a chirurgia hlavy a krku je odbor medicíny zaoberajúci sa poruchami a chorobami ucha, spánkovej kosti, nosa, prinosových dutín, dutiny ústnej, hltana, hrtana, priedušnice, pažeráka, hlavy, krku a príahlych štruktúr.

K uvedeným anatomickým oblastiam sa radí aj vyšetrenie a liečba audiovestibulového aparátu, čuchu a chuti, vyšetrenie a liečba porúch VII – XII hlavového nervu, porúch interpersonálnej komunikácie v zameraní na poruchy hlasu a reči. Choroby mozgu a očí zvyčajne nepatria do odboru zatiaľ čo choroby tvárového skeletu sa liečia aj v pôsobnosti odboru maxilofaciálnej chirurgie. Niektoré choroby diagnostikované otorinolaryngológom a lokalizované v susediacich oblastiach sú liečené v úzkej spolupráci s týmito špecialistami.

Oficiálny výučbový program trvá 6 rokov (súčasné minimum je 5 rokov). Výučba sa môže realizovať v rôznych výučbových centrách, ktoré sú uznané ako výučbové centrá schopné zabezpečiť celý rozsah výučbového programu. Jeden školenec si nemôže rozdeliť výučbový program na viac ako 3 výučbové centrá. Výučbový program sa musí absolvovať na plný úväzok.

Výučbový program sa skladá z teoretických poznatkov, samoštúdia a praktického nácviku najčastejších diagnostických, terapeutických a rehabilitačných postupov (viď ďalej). Skúšanie je súčasťou výučbového programu. Vedomosti kandidáta sa preto môže vhodnou formou overovať počas výučbového procesu. Kandidát, ktorý splní všetky požiadavky stanovené radou, dostane Európsky certifikát a stane sa „Fellow“ Európskej rady pre otorinolaryngológiu.

Výučbový program Európskej rady pre otorinolaryngológiu pripravuje školencia na post všeobecného otorinolaryngológa, ktorý je schopný vykonávať najzákladnejšie diagnostické a chirurgické výkony v tomto odbore (viď ďalej). Jestvujúca subšpecializácia v rôznych úsekoch odboru je nevyhnutná a je určená pre odborníkov na stupni expert. Hoci v rámci predkladaného výučbového programu je zahrnutý aj iniciálny tréning v subšpecializáciách,

Európsky tréningový program je zameraný na výchovu všeobecného otorinolaryngológa a chirurga hlavy a krku.

1. Výučbová inštitúcia

Nemocnica, ktorá poskytuje výučbu v otorinolaryngológii a chirurgii hlavy a krku musí spĺňať kritériá stanovené Európskou radou, predovšetkým vzhľadom na materiálne a personálne zabezpečenie.

Ideálna výučbová inštitúcia je veľká nemocnica so súčasťou výučbou vo viacerých odboroch, v ktorej je rozvinutá patológia a interdisciplinárna spolupráca. Vo výnimočných prípadoch možno akceptovať aj mono-špecializovanú kliniku, pokiaľ spĺňa všetky požiadavky pre výučbovú inštitúciu. Výučba na takejto báze je ohraničená na istý čas tréningového programu. Výučbové inštitúcie môžu mať zmluvu s inými nemocnicami v ktorých školenec absolvuje tréningový program na základe vzájomnej výmeny a rotácie.

a. Personálne zabezpečenie

Výučbová inštitúcia musí mať dostatok vyššieho a stredného zdravotného personálu technických a rehabilitačných pracovníkov schopných zúčastniť sa na výučbovom procese rezidentov. Vo všeobecnosti platí zásada pre udržanie kvality výučby: počet školiacich miest neprevyšuje počet lekárskeho miest vyčlenených pre kliniku na plný úväzok.

b. Materiálne zabezpečenie

Výučbová inštitúcia musí poskytovať knižnicu s bibliografickou bázou a prístupom k medzinárodným medicínskym a špecializovaným časopisom a/alebo elektronickým médiom (internet)

Oddelenie na ktorom sa uskutočňuje výučba ma **minimum** nasledovných možností:

A. Plne vybavené lôžkové oddelenie pre liečbu ORL pacientov. K dispozícii je výbava na mikroskopické a endoskopické vyšetrenia.

B. Tichá komora na audiologické vyšetrenie. (audiometria, slovná audiometria a ďalšie elektrofyziologické testy).

C. Vyšetrovňa pre vestibulárne testy (elektronystagmografia)

D. Vyšetrovňa pre foniatických pacientov (vyšetrenie hlasu, reči, hltania)

E. Klinická báza pre lôžkových pacientov, diagnostické a chirurgické výkony

F. Minimálne jedna operačná sála s nepretržitou prevádzkou (s personálom v službe) so špecializovaným vybavením pre operatívu v ORL a pre výučbu – operačný mikroskop, endoskopy s video reťazcom

G. Miestnosti pre anatomické preparačné kurzy s mikroskopickým a endoskopickým inštrumentárium

H. Konferenčná a zasadacia miestnosť pre konzultácie a prednášky

2. Vedúci výučbového programu a vyučujúci.

Určený kmeňový pracovník, zvyčajne prednosta oddelenia, je zodpovedný za výučbový proces na danej výučbovej inštitúcii. Pravidelne dohliada na kvalitu výučbového procesu. V určených časových úsekoch konzultuje so školencami, kontroluje plnenie študijného plánu, komunikuje na úrovni osobnej aj profesionálnej.

Vedúceho výučbového programu stanovuje národná ustanovizeň a pre zaradenie do systému Európskeho tréningového programu musí mať poverenie Európskej rady

Požiadavky na vedúceho výučbového programu

- a. je plne kvalifikovaný otorinolaryngológ, uznávaný kolegami z odboru
- b. je dobrý klinický pracovník chirurgicky zručný, s pedagogickými schopnosťami. Minimálne 5 rokov je rešpektovaný ako kvalifikovaný špecialista .
- c. má skúsenosť so základným aj klinickým výskumom, čo dokumentuje zoznam jeho publikácií
- d. mal by byť prednosta alebo vedúci školiaceho pracoviska na plný úväzok

3. Školenec

Školenec má byť lekár s vysokoškolským diplomom pochádzajúcim z krajín E.U. Do výučbového programu sa zaraďí na podklade výberového konania. Pre získanie certifikátu z Otorinolaryngológie a chirurgie hlavy a krku musí absolvovať 6 ročný výučbový program schválený Európskou radou. Potom zloží skúšku z odboru podľa predpísaných kritérií. Vo výučbovom procese pracuje a vzdeláva sa pod dohľadom vedúceho školiteľa, na konci vzdelávania musí preukázať adekvátne teoretické a praktické vedomosti písomnou formou, predložiť ORL záznamník (log book) so zoznamom výkonov počas tohto obdobia.

Jeden školenec by mal absolvovať výučbový proces najviac na troch výučbových inštitúciách schválených Európskou radou.

4. Výučbový program

Výučbový program pozostáva z nasledovných častí.

- a. osvojenie si princípov chirurgie všeobecnými a teoretickými znalosťami z anatómie, fyziológie, patológie, etiológie a symptomatológie chorôb ucha, spánkovej kosti, nosa, prínosových dutín, ústnej dutiny, hltana, hrtana, priedušnice, pažeráka, hlavy, krku a slinných žliaz. Špeciálna pozornosť sa venuje teoretickým základom audiológie, foniatrie, vestibulológie, alergológii a imunológii, onkológii a základným princípom plastickej a rekonštrukčnej chirurgie.

- b. Školenci majú mať možnosť tréningu disekcie spánkovej kosti v laboratóriu. V disekčnej miestnosti a pitevni sa naučia základné techniky operácií ucha, nosa a prínosových dutín, hrtana, slinných žliaz a krku.
- c. Postupné zvyšovanie zodpovednosti v klinickej práci, chirurgických skúseností v najfrekvencovanejších výkonoch v odbore.

Vyčerpávajúci zoznam **diagnostických výkonov (A)**, **konzervatívnej liečby (B)** a **chirurgickej liečby (C)** predložila Vedecká komisia Európskej rady. Zoznam sa nachádza na stranách 8-36.

V európskom výučbovom programe sa vyžadujú len výkony zaznačené v stĺpci „všeobecné“ diagnostické a liečebné výkony. Rozlišuje sa medzi nasledovnými **troma kategóriami výkonov**.

I = independently performed (urobené samostatne)

S = performed under supervision (urobené pod dohľadom)

A = training by assistance (ako asistent) +

Tento program posluži ako úvod k zložitejším výkonom operatívy v odbore.

5. SKÚŠKA

Skúška teoretických znalostí kandidáta bude čoskoro zahrnutá do európskeho výučbového programu. Neúspech pri skúške môže byť príčinou na vylúčenie z výučbového programu.

+ Poznámka:

Pre špecifikované kategórie (i,s,a) platia minimálne požiadavky; to znamená, že nie je možné zapísať výkon ktorý má byť robený samostatne (i) medzi výkony pod dohľadom (s) alebo ako asistent (a). Výkon, ktorý má byť robený pod dohľadom nemožno zapísať medzi výkony pri ktorých školenec len asistoval.

Naopak výkony, ktoré má školenec urobiť pod dohľadom (s) môžu byť realizované samostatne (i) a výkony, pri ktorých sa požíva len asistancia (a) môže školenec urobiť pod dohľadom (s) prípadne samostatne (i).

A. Základné ustanovenia

1. Definícia odboru:

Otorinolaryngológia a chirurgia hlavy a krku sa zaoberá chorobami **ucha, spánkovej kosti, nosa, prinosových dutín, dutiny ústnej, hltana, hrtana, priedušnice, pažeráka, hlavy, krku a príslušných oblastí.**

K odboru patria problémy **interpersonálnej komunikácie** najmä **poruchy sluchu a reči.**

Preto sú do odboru zaradené diagnostické a terapeutické postupy **audiológie vrátane pediatrickej audiológie, neurootológie, foniatrickej, neurológie hlavových bervov VII-XII, imunológie ORL oblasti, onkológie** rovnako ako **regionálnej plastickej a rekonštrukčnej chirurgie.**

Pre pochopenie funkcií štruktúr a orgánov v tejto oblasti je nevyhnutná **podrobná znalosť** v: anatómii, fyziológii, patológii, patofyziológii, etiológii a symptomatológii.

2. Pre dosiahnutie certifikátu z odboru musí školenec dosiahnuť definovanú úroveň znalostí a zručností, ktorú stanovila Európska rada. Potom môže školenec zahájiť prax ako nezávislý špecialista – otorinolaryngológ
3. Školenec musí preukázať podrobnú znalosť príslušnej anatómie, fyziológie a patofyziológie, musí rozumieť teoretickú podstatu vyšetrovacích metód vo vzťahu k odboru, správne interpretovať ich výsledky.
4. Každý školenec musí poznať všetky vyšetrovacie a liečebné metódy (chirurgické aj nechirurgické) patriace do odboru otorinolaryngológia a chirurgie hlavy a krku.
5. Vedúci výučbového programu má byť presvedčený o tom, že školenec ovláda po technickej stránke výkony vymenované v záznamníku v časti „všeobecné“.
6. Zoznam záznamníka sa bude priebežne dopĺňať Európskou radou v súlade s novými poznatkami a rozvojom odboru.

B. Obsah záznamníka

Posudzuje sa znalosť, skúsenosť a zručnosť v

Diagnostických výkonoch (A)

Nechirurgickej liečbe (B)

Chirurgickej liečbe (C)

Zoznam výkonov nasleduje.

Tabuľka obsahuje výkony v otorinolaryngológii a chirurgii hlavy a krku na úrovni dnešných poznatkov. Výučbový program sa rozdelil na dve časti:

I. Základný:

Každý otorinolaryngológ ktorý vykonáva prax v krajinách EU musí absolvovať predpísané výkony v tejto časti. Tým sa garantuje zdravotná starostlivosť, ktorá spĺňa kritéria vyžadované UEMS pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku „najvyššieho štandardu“.

Školenec má výkony urobiť

samostatne, sú označené ako **i = independent**

pod dohľadom, sú označené ako **s = under supervision**

ako asistent, sú označené **a = by assistance +**

II. Pokročilý:

Výkony v tejto časti sa robia v **špecializovaných centrách**, akými sú univerzitné kliniky alebo špecializované oddelenia. Školenec musí mať aspoň **teoretickú vedomosť** o týchto diagnostických a terapeutických metódach.

+ vid' poznámku na str. 4

